

Cesc Martínez: «L'escriptura és un procés d'exploració»

L'escriptor diu que «el paisatge defineix la persona i la seva manera d'entendre el món»

No arribem ni a l'hora ni al lloc en què havíem quedat, però hi arribem. És, suposo, la manera de començar una conversa sobre -entre altres coses- el pes de l'espai i del temps en les històries que expliquem. Ens trobem, amb retard, sota uns porxos de Ciutat Vella, a banda i banda d'una tauleta rodona coberta amb unes estovalles vermelles amb motius barrocs que anirem acariciant mentre parlem. El diàleg sobre *Traça un perímetre* (https://www.anagrama-ed.es/libro/libres-anagrama/traca-un-perimetre/9788433915771/LA_67) (Anagrama, 2019) promet obrir fronteres, ampliar contorns i trobar punts en comú que encara desconec.

Com sempre que converso amb un escriptor, he vingut a aprendre; intueixo que vivim l'escriptura de formes diferents i això m'encurioseix. Per primera vegada, però, no trec els apunts de la motxilla, sento no necessitar la llista en què he anotat les meves intencions pel que fa a aquesta entrevista. Des que ell arriba tot flueix, una pregunta porta a una altra i quan me n'adono ja hem xerrat sobre tot el que jo desitjava i, de regal, sobre tot allò que les seves respostes han anat obrint dins meu com per sorpresa. Probablement perquè no ens havíem vist mai ni havia tingut el plaer de llegir-lo abans, venia lliure d'expectatives; la millor actitud, em sembla, perquè els horitzons s'eixamplin i els perímetres s'allunyin del nostre centre.

Foto: Luz Muñoz

Comencem per la superfície. En aquesta coberta, que tu mateix has dissenyat, quina significació té que les persones hi apareguin en forma de petits ninots?

Hi ha una projecció de l'individu en la figura. Es representa en el ninot allò que la persona no pot representar.

Escrius des d'aquí, des d'aquest concepte de personatge?

Té a veure. La figura en la narració no és gaire diferent de l'actor que es treu la màscara i la converteix en titella, en personatge. El personatge no és l'actor sinó la màscara que porta. En

aquest sentit els ninots de la coberta no representen exactament els personatges del llibre però sí, en allunyar-se, el seu moviment dins del llibre i per tant una translació gràfica de la trama.

I seguint aquí fora, a la coberta: per què aquest títol?

Traça un perímetre (https://www.anagrama-ed.es/libro/lilibres-anagrama/traca-un-perimetre/9788433915771/LA_67) és el títol del primer dels quatre moviments del llibre, que té un valor generador dels altres; en ell es traça l'objectiu: els personatges estudien el mapa, miren cap on poden anar les seves vides i allunyen el perímetre. Els altres moviments són part del recorregut a la recerca d'aquest perímetre. En realitat no sabia quin havia de ser el títol general del llibre, però l'editora ho va proposar, ho vam valorar i al final ho vam veure clar. Ara trobo que és encertat.

Parles de moviments. Són contes ajuntats o aquestes parts conformen una novel·la?

Com a contes serien massa llargs i com a novel·les curtes i poc complexes; estaríem parlant de quatre *nouvelles*. L'editora va veure clar, però, que tot plegat forma una novel·la i hi vaig estar d'acord. No és que calgui una etiqueta; el llibre és això, és així, en diguem com en diguem. Ara entenc que és una novel·la perquè els vasos comunicants entre les històries no són pocs i estan molt pensats.

Les fronteres que hi apareixen, la manca de controls fronterers, l'absència d'un passaport o el fet de travessar una frontera transvestit em fan pensar en fronteres com ara les que sovint ens imposem entre el conte i la novel·la o entre la ficció i la no ficció -o en paraules teves: creació i realitat.

El tema de la frontera és "el tema" que em plantejava des del principi. No he patit mai per travessar una frontera. Si parlem de fronteres polítiques, no formo part dels que les pateixen sinó dels que les imposen; les imposen en nom meu, i en nom teu, i de tots, sense haver-nos consultat, i les defensen matant. En el llibre, però, el tema de la frontera va més enllà i més ençà: la frontera de l'individu. Els personatges proven de superar barreres tant polítiques com personals o ètiques. Com connectem realment d'un amb l'altre? Com travessem la frontera del cos? A través del llenguatge i de l'escriptura, que és passaport i contraban entre nosaltres.

Es diu que l'art copia la realitat. Tu descrius una artista que falsifica obres d'art. Paleses així que tot art és falsificació de la realitat?

La idea de falsificació és interessant. Un original ja falsifica la realitat. Falsificar una falsificació no hauria de ser greu. (*Riem.*) A més, quan aquesta artista explica la seva història perquè se'n faci un documental, veiem que hi falten peces i que per reconstruir el relat cal falsificar-ne algunes parts.

Quan narrem, no és sempre així?

Sí. I és el que fan a la tercera història aquells que necessiten la ficció per explicar-se, per ser, per existir, per saber-se. La ficció, paradoxalment, ens permet ser reals. La màscara ens permet el moviment.

Per què i com s'ha gestat aquesta combinació de veus?

És una tria conscient però també una mica casual; hi ha una part d'assaig i error. No volia un protagonista sinó una història coral. No hi veia una trama clara sinó relats i sobretot personatges diversos als que volia donar protagonisme. Quan vaig començar a tenir clara l'estructura en quatre històries, em vaig adonar que seria una obra coral. Les veus narratives apareixen després creativament, provant quina treu més suc en cada cas. A més del viatge del carrer cap al barri i cap a més enfora, veiem un pas del temps de l'adolescència a la maduresa; això es plasma

també en veus narratives que van de la més propera i generadora a la més externa.

I tota aquesta estructura i aquesta la tria de personatges i de veus... són decisions prèvies? Escriptor intuïtiu o arquitecte?

Soc més dels intuïtius.

M'ho ensumava.

Ja. T'ho ensumaves, oi? (*Riem.*) Hi ha un moment molt al principi en què penso l'estructura. A partir d'aquell moment vaig creant vida i la vaig classificant en les quatre capsas, els quatre relats. No tenia, però, exactament decidit tot l'itinerari, que vaig anar articulant intuïtivament després durant l'escriptura. Soc més arquitecte en el sentit dels artistes escènics: la forma geomètrica de les quatre capsas i com encaixen en una sola figura.

Això reforça la idea que som davant una novel·la i no un recull de contes o *nouvelles*.

Sí.

I quina és la funció del paisatge o escenari dins la història? Tinc la intuïció que no és només l'espai en què passen les coses.

El paisatge defineix la persona i la seva manera d'entendre el món i els horitzons; alhora, les tensions temporals, socials, polítiques, ètiques, individuals... queden plasmades en el paisatge. Encara que no es mou, actua sobre els personatges. Obre la possibilitat de travessar-lo, permet el moviment... És també la imatge -tornant a la coberta- del travessar un espai sense paisatge, una pàgina en blanc que esdevé alguna cosa en el moment en què és travessada per algú, a partir del moviment dels personatges. El paisatge és creat en el moment de ser viscut, i no abans dels personatges, així com la literatura existeix en el moment en què algú l'escriu. I m'agrada explorar-la més enllà dels límits del marc escènic, perquè la literatura pot anar més enllà de la representació escènica, pel que fa al paisatge. No cal visualitzar-ho, només imaginar més enllà, fins i tot alguna cosa... "estranya".

Quan converso amb escriptors sempre vaig més a indagar en el procés d'escriptura que al contingut. Alguna cosa important per a tu que vulguis explicar i que no t'hagi preguntat?

Jo sempre parteixo d'idees abstractes, poc narratives. En aquest cas: els nostres límits, les nostres fronteres, la llibertat... No parteixo de la trama, la trama ve després, i quan la vaig construir vaig descobrint més coses sobre el tema sobre el que volia escriure. No acabo d'entendre el tema en tota la seva dimensió fins que no acabo d'escriure el llibre. L'escriptura és un procés d'exploració, a través de la creació, la ficció, la falsificació...

Vas convertint la idea en narració.

Sí. I va adquirint sentit. Vaig veient què revelen els personatges i els fets. La narració fa concreta aquella idea abstracta.

CESC MARTÍNEZ

*Traça un
perímetre*

LLIBRES ANAGRAMA

Traça un perímetre (https://www.anagrama-ed.es/libro/lilibres-anagrama/traca-un-perimetre/9788433915771/LA_67)

© Cesc Martínez

© Llibres Anagrama, 2019